

Uvod in informacije za uporabnika

Namen Sistema razvrščanja otrok s cerebralno paralizo glede na funkcijske sposobnosti rok (MACS – Manual Ability Classification System) je zagotoviti sistematično razvrščanje otrok s cerebralno paralizo glede na njihove funkcijske sposobnosti rok **pri rokovanju s predmeti v okviru dnevnih aktivnosti**. Osnova so spontane funkcijske sposobnosti rok s posebnim poudarkom na rokovanju s predmeti, ki so v posameznikovem osebnem okolju (prostor, ki je v neposredni bližini telesa, v nasprotju s predmeti, ki niso v dosegu roke).

MACS je osredotočen na razvrščanje otroka v posamezno stopnjo, ki najbolje opiše **otrokov običajen način izvajanja veščin** doma, v šoli in širšem socialnem okolju. Glede na to je za razvrščanje potrebno dobiti informacije o otrokovih sposobnostih od osebe, ki otroka dobro pozna, in ne s pomočjo posebnega testiranja. MACS ni namenjen oceni najboljših sposobnosti in prav tako ne za oceno razlik v funkcijskih sposobnostih med rokama. MACS ni namenjen razlagi vzrokov za omejitve pri izvajanju veščin ali razvrščanju posameznih tipov cerebralne paralize.

Razlike med posameznimi stopnjami temeljijo na **otrokovi sposobnosti rokovanja s predmeti** in morebitni **potrebi po dodatni pomoči ali prilagoditvah** pri izvajanju dnevnih aktivnosti. Mišljeni so tisti predmeti, ki so pomembni za otroka in so primerni njegovi starosti, npr. predmeti za hranjenje, oblačenje, igro, pisanje, za razliko od naprednih, posebej zahtevnih veščin kot je npr. igranje glasbenega inštrumenta.

MACS lahko uporabljamo za otroke različnih starosti, vendar pa morajo biti nekateri pogoji v povezavi z otrokovo starostjo. Jasno je, da se otrok pri štirih letih igra z drugimi predmeti kot najstnik. Enako velja za samostojnost, saj manjši otrok potrebuje več pomoči in nadzora.

Otrokova motivacija in kognitivne sposobnosti vplivajo na njegove sposobnosti za rokovanje s predmeti in zato na stopnjo MACS. Če otrok ni motiviran za določeno aktivnost, če ne razume naloge ali pa ves čas prosi za pomoč in podporo odraslega, jih moramo razvrstiti na osnovi prikazanih sposobnosti, četudi zanje menimo, da zmorejo več.

Če otrokove funkcijske sposobnosti ustrezajo opisu posamezne stopnje, bo razvrščen v to ali katero od višjih stopenj. Če sposobnosti posamezni stopnji ne ustrezajo, bo otrok skoraj gotovo razvrščen v eno od nižjih stopenj. Stopnja I vključuje tiste otroke s cerebralno paralizo, ki imajo glede na zdrave vrstnike kvečjemu minimalne omejitve in kjer le te, če sploh so prisotne, komaj kaj vplivajo na izvajanje dnevnih aktivnosti.

MACS vključuje 5 stopenj. Opisi razlik med posameznimi stopnjami so dodani v pomoč pri razvrščanju otroka v stopnjo, ki je najbližje njegovim funkcijskim sposobnostim rok.

Lestvica je ordinalna, razlike med posameznimi stopnjami niso enake in otroci s cerebralno paralizo niso enakomerno razvrščeni med posameznimi stopnjami.

Sistem razvrščanja otrok s cerebralno paralizo glede na funkcijske sposobnosti rok 4 - 18 let

Marec 2005

MACS je sistem, s pomočjo katerega lahko razvrstimo otroke glede na njihove sposobnosti rokovanja s predmeti pri dnevnih aktivnostih.

- **MACS** nam pomaga določiti stopnjo, ki najbolj ustreza otrokovim običajnim sposobnostim doma, v šoli in širšem socialnem okolju.
- Stopnjo **MACS** je potrebno določiti na osnovi poznavanja otrokovih dejanskih sposobnosti v vsakodnevem življenju. Stopnjo naj bi določili s pomočjo informacij, ki jih dobimo od osebe, ki otroka dobro pozna, ne pa s pomočjo posebnega testiranja.
- Pri določanju stopnje **MACS** naj bodo predmet, s katerim rokuje otrok in ki so osnova za ocenjevanje, starosti primerni.
- **MACS** naj bi predstavil sodelovanje obeh rok v aktivnostih in ne vsake posebej.

Prevod: Katja Groleger Sršen, Inštitut RS za rehabilitacijo, Avgust 2005

© Marianne Amer, Eva Beckung, Ann-Christin Eliasson, Lena Krumlinde-Sundholm, Peter Rosenbaum, Birgit Rósbjald

Kaj morate vedeti, da lahko uporabite MACS?

Poznati otrokove sposobnosti rokovanja s predmeti v vsakodnevnih aktivnostih, npr. med igro in zabavo, pri hranjenju in oblačenju.

V kakšnih okoliščinah je otrok samostojen in v kakšni meri potrebuje pomoč in prilagoditve.

Razlike med stopnjo I in II

Otroci v **stopnji I** imajo lahko težave pri rokovanju z zelo majhnimi, težkimi ali lomljivimi predmeti, ki zahtevajo zelo natančno fino motorično kontrolo ali učinkovito koordinacijo obeh rok. Omejitve se lahko pojavijo pri izvajanju aktivnosti v novih ali nepoznatih okoliščinah. Otroci v **stopnji II** izvajajo skoraj enake aktivnosti kot otroci iz stopnje I, vendar je kakovost izvajanja slabša, hitrost pa manjša. Funkcijske razlike med rokama lahko omejijo učinkovitost izvajanja. Otroci iz stopnje II običajno poskusijo poenostaviti rokovanje s predmeti, npr. uporabijo površino za oporo, namesto da bi s predmetom rokovali z obema rokama.

I. S predmeti zmore rokovati lahko in uspešno. Kvečjemu je omejena lahkočnost rokovanja pri izvajanju nalog, ki zahtevajo hitrost in natančnost. Kakorkoli, omejitve funkcijskih sposobnosti rok ne omejujejo samostojnosti pri izvajanju dnevnih veščin.

Razlike med stopnjo II in III

Otroci v **stopnji II** rokujejo z večino predmetov, čeprav počasi ali manj kakovostno. Otroci v **stopnji III** običajno potrebujejo pomoč pri pripravi aktivnosti in/ali prilagoditvi okolja, ker je omejena njihova sposobnost poseganja po predmetih. Nekaterih aktivnosti ne zmorejo izvesti. Njihova samostojnost je odvisna od podpore posameznega okolja.

II. Rokovati zmore z večino predmetov, vendar je kakovost in/ali hitrost rokovanja nižja.

Nekaterim aktivnostim se lahko izogne ali pa jih zmore z nekaj težavami. Mogoče uporablja alternativne načine pri izvajanju posameznih aktivnosti, samostojnost pri izvajanju dnevnih aktivnosti zaradi funkcijskih sposobnosti rok ni omejena.

Razlike med stopnjo III in IV

Otroci v **stopnji III** lahko izvajajo izbrane aktivnosti, če so okoliščine v naprej pripravljene, če imajo nadzor in dovolj časa. Otroci v **stopnji IV** med aktivnostjo ves čas potrebujejo pomoč in lahko v najboljšem primeru smiselno sodelujejo pri posameznih delih

III. S težavami rokuje s predmeti; pomoč potrebuje za pripravo ali/in prilagoditev aktivnosti. Izvajanje veščin je počasno in le delno uspešno, če upoštevamo količino in kakovost izvedbe. Samostojno izvede le tiste aktivnosti, ki so pripravljene v naprej ali prilagojene.

Razlike med stopnjo IV in V

Otroci v **stopnji IV** izvedejo del aktivnosti, ob tem pa potrebujejo stalno pomoč. Otroci v **stopnji V** lahko v najboljšem primeru sodelujejo pri enostavnem gibu v posebnih okoliščinah, npr. pritisnejo na poseben gumb.

IV. Rokovanje zmore le z omejenim izborom predmetov, s katerimi je rokovanje enostavno, če so okoliščine prilagojene. Z naporom in le delno uspešno izvede del aktivnosti. Ves čas potrebuje podporo in pomoč in/ali prilagojeno opremo, tudi za le delen uspeh pri izvajanju aktivnosti.

V. S predmeti ne rokuje, sposobnosti za izvajanje enostavnih nalog so zelo omejene.